

34 10/10/52 637

MINISTERIE VOOR UNIEZAKEN EN OVERZEESSE RIJKSDELEN

K a b i n e t

Letter J 1 Vertrouwelijk

Onderwerp:

Actie van Indonesische
zijde onder de Ambonezen

's-Gravenhage, 9 Januari 1952

AAN DE HEER MINISTER-PRESIDENT,
VOORZITTER VAN DE R.A.V.I.

Ik heb de eer U hierbij in afschrift te doen toekomen een aantekening van mijn Departement van 4 dezer, ropens een actie van Indonesische zijde onder de Ambonezen, naar aanleiding van een artikel in de "Nieuwe Haagse Courant" van 28 December a.p., getiteld "Waarom het gaat".

Van deze brief en van de bijlage daarvan gaat een afschrift naar de leden van de R.A.V.I.

DE MINISTER VOOR UNIEZAKEN EN OVERZEESSE RIJKSDELEN,

(get) L. P E T E R S

GS 10416^x/UOR.

Onderwerp: Actie van de
R. I. onder de Ambonezen

VERTROUWELIJK

Naar aanleiding van het artikel "Waarom het gaat" in de Nieuwe Haagse Courant van 28 December 1951, moge het volgende onder de aandacht worden gebracht.

In dit artikel wordt gesteld, dat een Ambonees lid van de deputatie-Supomo contact heeft opgenomen met leiders der Ambonezen hier te lande en hun heeft voorgespiegeld, dat de Ambonezen zouden kunnen rekenen op een vergaande zelfstandigheid van Ambon in de Republiek Indonesië, een eigen Ambonees leger, bewapend en onderhouden door de R.I., wanneer de Ambonese militairen, die thans in Nederland verblijven, genegen zijn naar Ambon terug te keren en zich beschikbaar zouden willen stellen voor alle militaire operaties van de R.I. in Indonesië en ook daarbuiten. Zij zouden - volgens dit artikel - dus ook kunnen worden ingezet tegen Nieuw-Guinea.

Deze mededelingen worden door ontvangen rapporten bevestigd, met dien verstande, dat het hierbedoelde contact niet is uitgegaan van een lid der missie-Supomo (waarin geen Ambonezen zijn opgenomen), doch van een zekere Dr. PICAULY, die met de Indonesische delegatie in relatie zou staan, doch waarvan de identiteit nog niet is vastgesteld.

Luidens deze rapporten zou men bij de besprekingen met Ambonese leiders hebben laten doorschemeren, dat zij - indien de voorstellen aanvaard zouden worden - een belangrijke functie zouden krijgen in Indonesië, in de toekomst mogelijk ook in Nieuw-Guinea.

Binnenkort zou een bijeenkomst van de Ambonese leiders te Brussel worden belegd onder leiding van de Heer LOKOLLO, die daar nog steeds vertoeft, waarop deze plannen zouden worden besproken.

De eerste reacties onder de Ambonezen, bij wie de berichten als vermeld in de Nieuwe Haagse Courant, grote beroering hebben gewekt, waren niet zeer gunstig voor de Republiek Indonesië; onder hen leeft (nog te veel) verzet tegen de Republiek Indonesia en tegen eventuele dienstneming bij het Republikeinse leger, de T.N.I.

Tot zover de berichten, waarover op dit moment beschikt wordt.

Zoals bekend, werden reeds eerder berichten ontvangen omtrent propaganda van hogerbedoelde aard, met name onder de Ambonezen in Nederlands-Nieuw-Guinea. Hierbij wordt gezinspeeld op het denkbeeld van het instellen van een z.g. Groot Maluku, ook wel eens genoemd Timoeria (Timur betekent Oosten), dat behalve de Molukken ook West-Nieuw-Guinea zou omvatten, een denkbeeld dat voor de Ambonezen zeer aanlokkelijk is.

In de dezerzijdse notitie van 13 December 1951 tekende men terzake o.m. het volgende aan:

"Uit Makassar wordt d.m.v. de radio voortdurend in voor Ned. Nieuw-Guinea bestemde uitzendingen propaganda gemaakt om te trachten de Ambonezen tot zich te trekken. Hierbij wordt enerzijds opgewekt tot een meer anti-Nederlandse gezindheid, anderzijds getracht door de propagering van de "eenheid Ambon (Zuid Molukken) Irian" op het sentiment van de Ambonezen te werken, die veelal in Nieuw-Guinea een werkkring vonden en die zouden kunnen verliezen door dat "Irian een tweede Nederland" wordt.

In Indonesische kringen koppelt men herhaaldelijk het West-Irian-vraagstuk aan het Ambonese probleem. In dit licht ware ook het bericht in de "Telc-

- graaf" -

graaf", dd. 21 November 1951 te bezien, waarin wordt geschreven, dat men in Djakarta overweegt Ambon hoofdstad te maken van het provinciaal bestuur over Nieuw-Guinea, dat de Indonesische Regering voornemens zou zijn in te stellen.

Het is duidelijk, dat men van de zijde van de R.I. tracht de Ambonezen in Nederlands-Nieuw-Guinea los te weken van Nederland, door te werken op de bestaande controverse tussen de Ambonezen en de autochtonen (het Ambericomplex), waardoor op de duur de Ambonezen - als zijnde "vreemdelingen" in Nieuw-Guinea geen arbeidsterrein meer zouden kunnen vinden. Daarnaevens probeert men duidelijk te maken, dat de Groot-Maloeke-gedachte zeker ook binnen de R.I. een te verwezenlijken vorm zal kunnen vinden, waarbij aan de Zuid-Molukkers Irian als "arbeidsveld" zou worden toegewezen.

Er zijn aanwijzingen, dat deze propaganda zelfs onder "nationalistische" Ambonose leiders zoals NANLOHY en TITALEY woerklank vindt. Zij realiseren zich, dat Ambon alleen als zelfstandige staat geen bestaansmogelijkheid heeft; het denkbeeld van samenvoeging met West-Nieuw-Guinea (door de Ambonezen van oudsher genoemd "dapoer Maloeke", d.i. de keuken van de Molukken) heeft voor hen grote bekoring."

Nu behoren de Ambonezen in Nieuw-Guinea, die aldaar in groot aantal werkzaam zijn in bestuursfuncties, bij het leger en in het particuliere bedrijf (alleen in Sorong bevinden zich ongeveer 1.000 Ambonezen) vrijwel zonder uitzondering tot de richting, welke hier in Nederland door Dr. NIKJULUW wordt vertegenwoordigd. Deze richting wil de band met Indonesië niet absoluut verbreken, doch wil volledig zelfbestuur voor de Molukken opeisen.

Bij de verbroedering, welke onlangs heeft plaats gehad, tussen de aanhangers van Dr. NIKJULUW en de Heer LOKOLLO hier te lande, waaruit is geresulteerd de Persatuan Rakjat Maluku Selatan (de Vereniging van Zuid-Molukse onderdanen) is, naar men uit voorlopige berichten moet afleiden, de invloed van Dr. NIKJULUW versterkt. Tot Voorzitter van de P.R.M.S. zou worden benoemd de gewezen onderluitenant KAIHATU, een trouw volgeling van Dr. NIKJULUW. Men moet derhalve concluderen, dat de politieke doelstellingen van de leiders der Ambonezen in Ned. Nieuw-Guinea en van die in Nederland dezelfde zijn, met name volledig zelfbestuur binnen R.I.-verband. Weliswaar heeft men in Ambonose kringen veelal de mond vol van "sovereiniteit en van "volledige onafhankelijkheid", maar het ziet er naar uit, dat de Ambonezen uiteindelijk wel bereid zullen zijn het verband met de R.I. te behouden, wanneer aan het centralistische bewind van Djakarta en overheersing der Javanen in leger en bestuur een einde zou komen.

Uit de gelijke instelling der Ambonezen in Nieuw-Guinea en in Nederland vloeit voort, dat het eventueel inslaan van de propaganda van de R.I. onder de Ambonezen in Nederland repercussies moet hebben in Ned. Nieuw-Guinea of omgekeerd.

Voorts valt aan te tekenen, dat - zoals ook in het courantenartikel tot uiting komt - het moment voor propaganda van de in dit artikel bedoelde aard onder de Ambonezen hier te lande gunstig gekozen is: er heerst onder de Ambonose militairen een stemming van verontwaardiging tegenover de Nederlandse Regering, op grond van haar houding in het conflict tussen de Rep. Indonesië en de R.M.S. en de te hunnen aanzien in Nederland getroffen maatregelen, voor wat hun positie als militair betreft. Zij betichten de Neder-

landse Regering ervan, dat zij hen wil forceren naar het territoir van de R.I. terug te koren, in welk geval zij verwachten te worden geprest voor dienstneming bij de T.N.I.; bij weigering om hieraan gevolg te geven zullen zij naar hun mening in levensgevaar komen te verkeren.

Onder deze omstandigheden moet propaganda van de zijde van de R.I., waarbij tegenover alle nadelen, welke zij aan het optreden der Nederlandse Regering toeschrijven, positieve voordelen in uitzicht worden gesteld, als daar zijn zelfbestuur voor Ambon en het behoud van de voor hen zo begerenswaardige militaire status, wel indruk maken.

Voor de Republiek Indonesië zou het uiteraard van belang zijn, wanneer de Ambonezen bereid zouden wezen om op de ontvouwde plannen in te gaan. In de eerste plaats zou het verzet der Ambonezen (in de vorm van guerilla op Ceram en lijdelijk verzet op Ambon) een einde nemen, terwijl verder de R.I. de beschikking zou krijgen over hoogwaardige militaire eenheden, die van groot nut zouden kunnen zijn bij de bestrijding van de guerilla op Celebes en in de Minahassa, welke de R.I. zoveel zorgen baart en die voorts eventueel bruikbaar zouden zijn voor een actie tegen Ned. Nieuw-Guinea.

Wat dit laatste betreft zij nog het volgende opgemerkt.

Het moge wellicht fantastisch en alarmistisch schijnen om te spreken van een "actie tegen Nederlands Nieuw-Guinea", dit neemt niet weg, dat er in Indonesië, zij het dan niet officieel, maar toch wel met medeweten van de Indonesische Regering, actie wordt gevoerd tot wat genoemd wordt de "herovering van Irian", in welke plannen ook met een eventueel militair optreden rekening wordt gehouden.

Van de hierbedoelde plannen is een overzicht gegeven bij de dezerzijds notitie van 13 September 1951, waarin gewag werd gemaakt van de werkzaamheden van de te Makassar zetelende Badan Perdjuangan Irian (Iriaanse strijdorganisatie) en het door deze organisatie opgestelde plan om in vier fasen Nieuw-Guinea onder beheer van de R.I. te brengen, de middelen, welke deze organisatie in haar program heeft opgenomen, zijn dezelfde, welke destijds in de strijd om de onafhankelijkheid tegen Nederland werden toegepast en omvatten vier fasen, nl. 1e. propaganda, 2e. politieke infiltratie en kernvorming, 3e. wapensmokkel en het zenden van gewapende infiltranten ter ondersteuning van de gevormde kernen, alsmede intimidatie van de bevolking en ten 4e. openlijk militair optreden van gewapende verzetskernen om - ook tegenover het buitenland - de "volkswil" tot uiting te brengen.

Volgens dit program wordt in Ned. Nieuw-Guinea onder de autochtonen propaganda gemaakt, terwijl er ook infiltratie plaats vindt.

Voor het leger, dat Ned. Nieuw-Guinea "heroveren" moet, is ook reeds een naam gevonden: de R.R.T. (Revolusi Rakjat Tjenderawasih, dat is de Revolutie van het Volk van de Paradijsvogel).

Zoals Gouverneur VAN WARDENBURG destijds opmerkte, zou het onverstandig zijn om deze "heroveringsplannen" te negeren of te bagatelliseren; de onzekerheid ten aanzien van de status van Nieuw-Guinea werkt deze propaganda in de hand.

Het behoeft geen betoog, dat een eventuele samenwerking van de zijde van de Ambonezen in deze richting, in verband met het belangrijke aandeel van Ambonezen in het bestuurs- en gezagsapparaat in Ned. Nieuw-Guinea, de situatie aldaar veel moeilijker zou maken.

Het is wel merkwaardig, dat op het moment, waarop overwogen wordt om (informeel) onder de aandacht van de deputatie-Supomo te brengen, dat de Nederlandse Regering "verwacht, dat Indonesië bereid zal zijn constructief mede te "werken aan het zoeken van een wijze, welke het mogelijk zal maken uitzicht te "openen op een wederopneming in de Indonesische maatschappij van de Ambonezen, die thans hier te lande verblijven" +) - waarbij n.v. wordt gedacht aan het verlenen van een grotere mate van zelfbestuur - thans van Indonesische zijde, zij het niet officieel, de Ambonezen blijkbaar zijn benaderd met plannen in deze richting, welke echter niet beperkt blijven tot het verlenen van autonomie aan de Zuid-Molukken, doch tevens gezinspeeld wordt op incorporatie, zo nodig met daadwerkelijke bijstand van de Ambonezen, van Nederlands Nieuw-Guinea in een te vormen zelfbesturend Maloeke.

Kabinet 4-1-1952

+) Vergelijk het advies van de C.A.V.I., aangeboden aan de R.A.V.I., van 31 October 1951, blz. 4.